

A PORSZEM

NÉMETH ISTVÁN

Porszem életemen akkor kezdtem el gondolkodni, amikor Szabó Feriből újra párttitkárt csináltak. Ezt a Szabó Ferit én pendelyes kora óta ismerem. Olyan ágrólszakadtak voltak, hogy a házukat még a kolduskák is messze elkerülték. Egyszer egyik, alighanem vidékről tévedhetett ide, bebottolt hozzájuk. Amikor látta, hogy hova keveredett, kiakasztotta a nyakából egyik tarisznyáját, letette az asztalra, és szó nélkül távozott. Ezt mesélték akkoriban. Hogy igaz volt-e, nem-e, a jófene tudja; elég az hozzá, hogy büzlöttek a szegénységtől. Mi se hánykolódhattunk, de mi legalább talkargattuk azt, amink volt. A szegénységünket. A Szabóék ezt éppenséggel kitakarták, mintha még dicsekedtek is volna vele: nincs mit szégyenkezniük, szégyellje magát a világ! Mint azok a legordenárebb kurvák. Kerülték őket még az utcabeliek is. Már a felnőttek. Mert nekünk, gyerekeknek, hiába tiltották, hogy ne játsszunk a Szabó gyerekekkel, mi annál inkább. Nekünk tetszett az az örökös fölfordulás, ami a Szabó portán volt. Ott nem volt olyan, amit nem lett volna szabad csinálni. Fölmászhattunk akár a ház tetejére is. Szabó néninek nem számított. Borzasztóan kövér asszony volt; mint egy szárkúp: lent széles, fönt szinte hegyes. Akkora feje volt csak, mint az öklöm. A kontya, mint egy subagomb. Ha nem főzött, akkor olvasott. De olvasott főzés közben is. Nem győztük neki hordani a ponyvaregényeket. Ha elláttuk olvasnivalóval, tőle bizony fölfordíthattuk a házat. A Szabó gyerekek közt Feri volt a legkisebb, örökké ragyogott az orra, örökké két vastag talkony lógott az orrából, ha rászóltunk, fölszippantotta. Ferike, kiültek a Fényesék, várják a Szippantúkat! Ferike nagyot szívott az orrán, nem számított, mert a következő pillanatban újra előbújtak a vastag, zöld giliszták. Jóval később, már az iskolában szoktatták rá a zsebkén-

dőre. A Tomor tanító úr. Tomor tanító úr az iskola réme volt, örülhettek azok, az anyaországiak, akik megszabadultak tőle. Télen-nyáron csizmában feszített, mint egy intéző, én már kinöttem a keze alól, de akik hozzá jártak, mind azt mondták, hogy egy haramia volt. Csizmás lábával egyszerűen megtaposta a gyerekeket. Egyszer kiszólitotta a táblához a mi Szabó Ferikénket. Van zsebkendőd, fiam? Nincs. Hozzad ide a táblatörő rongyot. Feri hozta. Adjad ide. Feri odaadta. Tomor tanító úr a táblatörő ronggyal megragadta Feri orrát: Fújjad! Feri fújta. Még jobban! Feri fújta. Erősebben! Feri fújta erősebben. Még erősebben! Feri összeszedte magát, hogy minden erejét beleadja a fúvásba, de abban a szent pillanatban Tomor tanító úr elszorította a szelepeket, így szegény Feriből a szusz ott távozott, ahol egyedül lehetséges volt, az egész osztály füle hallatára. Szabó Ferit taknyos orral azóta nem látták.

Ismerem pendelyes kora óta, de ezt az orrfújásos történetet nem nagyon szerette hallani magáról. Annál inkább macerálták vele. Azt mondja egyszer a Kalapos Kovács: Ferikém, hogy is volt az, amikor megtrombitáltatott a Tomor tanító úr? Ezt a Kalapos Kovácsot senki se szerette. Pedig egyszer már városelnököt is csináltak belőle. Akkor se szerették, pedig aki fönt úszik, annak mindig van egy sleppje. Kalapos Kovács, ahogy Szabadkáról hazajött az iskolából, rögtön bekerült itt a felső garnitúrába, csapkodhatott akár a tüzes istennyila is, őtet sose találta el. Egyszóval nagyon jó villámhárítója volt. Már Szabadkáról azzal a dobpergéssel tért haza, hogy kidobattott egy tanárt az iskolából. Eddig mindig csak az ellenkezőjéről hallottak az emberek, most meg a Kiskovács, lám, a saját tanárát dobatta ki. Mert ez a professzor őtet, a Kiskovácsot, Kalapos Kovácsra keresztelte. Öten voltak az osztályban Kovács nevezetűek, az öt közül a mi Kiskovácsunk írta alá a dolgozatait kalapos csével. Lehet, hogy ez sértette a professzor úr szépérzékét, de lehet, hogy csak azért, mert annyi Kovács nevezetű volt az osztályban, hát a mi hőnököt, akinek akkor már három rohamműködésjelvény csillogott a mellén, egyszerűen Kalapos Kovácsnak kezdte szólítani az enyhén reakciósnak tartott professzor úr. Kiskovácsnak nem tetszett, hogy egyik napról a másikra valaki csak úgy elkereszteli, hallgatott, de amikor kezdett ráragadni a név, akcióba lendült, ahogy ő szokta mondani. Kiskovács mindig kicsi volt, de úgy mesélik a szemtanúk, hogy azon a nevezetes magyarórán magasan fölmeredt az osztály fölé, és az öreg tanár mellének szegezte a kérdést: Tanár úr, milyen jögon keresztelget itt el bennün-

ket, és miért éppen az osztály legaktívabb tanulóit? — A legaktívabbakat? — csodálkozott a professzor. Ha csakugyan így van... Nem volt szándékomban, hogy épp a legaktívabbakat... És ott, az osztály színe előtt rögtön megkövette Kiskovácsot a professzor úr. De ennyivel Kiskovács nem elégedett meg. Ha már elkezdte, végére is jár a dolognak. Minek alapján keresztelte el őt a tanár úr Kalaposnak, amikor az ő családjában nincs, nem is volt, de nem is lesz egyetlen kisiparos sem. — Hogy nem volt, rendben van, de honnan tudod, fiam, hogy nem is lesz? És miért ne lehetne? Elkikor Kiskovács levágott egy nagy dumát. Nem a kisiparé a jövő, hanem a modern gyáriparé. S ezt a tanár úrnak is illene tudni. A tanár úr irult-pirult a katedrán. Hiába, eljárt fölötte az idő. De a kalaposságra még mindig nem derült fény. Pedig tudta mindenki, miről van szó. Kiskovács is tudta, persze. A nagy handabanda a kisiparról csak játék volt. Kalapos Kovács mindig is nagy hantás volt. Mondom, senki se szerette. Sok ember nyakát kitörte. A tanár úrén kezdte. Az volt a főpróba. Ő törte ki Szabó Feri nyakát is, nem én, a porszem, ahogy Feri talán hitte a történetek után... De most még Kiskovács, a Kalapos Kovács a nyugdíj előtt álló magyartanárát pirongatja. Túl voltak már nemcsak a kisiparon, a nehéziparon is. És Kiskovács már kellőképpen fölhergelte önmagát, mert mindig is ezt szerette csinálni: mások őtet nem hozták ki a sodrából, ezt nem is engedte meg másoknak soha, mindig magát lovalta bele a dolgokba, mint a saját farka után kapkodó kerge kutya. Hogy pártiskolás nyelven szóljak, amit jómagam is kijártam a háború után Zentán, az ideológiai szférákba emelkedtek. Vagyis már a felépítményt feszegették. Illetve feszegette Kiskovács, mert rajta kívül másnak itt nemigen akadt mondanivalója. Tudta Kiskovács, mit csinál: fölmondott egy újabb szemináriumú leckét, ismét az öreg professzor mellének szegezett egy kérdést, alki, közben elfáradván, leült a katedrán. — Még csak arra lennék kíváncsi, és nemcsak én, a diáktársaim is, de a tanári kar egy részét is érdekelné, miért keresztelt el engemet a tanár úr Kalapos Kovácsnak? — Az öreg professzor fáradtan, mások állítása szerint kimerülten mosolygott. Ezt mondta: — Nem én kereszteltelek el Kalapos Kovácsnak. Te magadat, fiam. Minden dolgotodat kalapos csével írod alá. Az osztályban sokan vagytok Kovácsok. Gondoltam, mért nem lehetnél te a sok közt a Kalapos Kovács? Csupán ennyi az egész. — Kalapos Kovács leásta magát, mint mindig, a jelenségek gyökeré-

ig, s két hét leforgása alatt a professzor urat kipenderítették az iskolából. A diákok között szította a nemzetiségi gyűlöletet.

Kalapos Kovácsot a történetek után itthon valóságos hősként fogadták. Galambos bácsi, az akkori párttitkár keményen kezelt rázott vele. Ha szóba került valahol a neve, bölcsen megállapították róla: jó anyag, csak még nyesegetni kell. Csakugyan jó anyag lett belőle, mert ha bukott, mindig fölfelé buktatták, sose lefelé. Mélységes a gyanúm, hogy a Szabó Feri-afférban is az ő keze volt, és amit velem akkor csinált, azt soha nem fogom neki megbocsátani. Hogy hamistanúságba kényszerített.

Az a nevezetes affér kint az Alkotóházban robbant ki, ahol én voltam a Salutáló Ember. Az Alkotóház hivatalosan vadászotthon volt, de a kalapot benne a komitét viselte. Egyszer arra járt egy újságíró, a cikkében szépen kipellengérezte. Ő nevezte el „alkotóháznak”. Megírta, ami úgysis köztudott volt, hogy a községi fejesek ide vonulnak vissza, ha elemzést vagy beszámolót kell írniuk. Itt alkotják hosszú, tartalmas referátumaikat. Így valahogy írta az újságíró, elég az hozzá, hogy attól a cikktől kezdve a vadászaknak Alkotóház lett a neve. És nem volt az az isten, aki ezt a csúfnevet levakarta volna róla. Mert telitalálat volt. Mindenki ezen röhögött. Gondolom Kalapos Kovács is mit adott volna azért, ha el tudta volna feledtetni az emberekkel, hogy ő a Kalapos. De ezzel az eggyel szemben tehetetlen volt. A tanárát kidobatta az iskolából; hogy dagadhatott a melle; de amit az a tanár a nyakába akasztott, hordani fogja élete végéig, talán még azután is, hetedíziglen, mert nemcsak ő marad meg Kalaposnak, hanem a gyerekei meg az unokái is mind azok lesznek, Kalapos Kovácsok.

No, de térjünk vissza az Alkotóházba. Hát ez, őszintén szólva, egy nagy kupleráj volt. Hogy kerültem én oda? Úgy, ahogy eddig még jóformán mindenhova: akaratom ellenére. Legelőször is Galambos bácsi addig gyomrozott, amíg be nem adtam a derekamat: elmentem Zentára a pártiskolába. Cipelnem kellett szegény bátyám keresztjét. Mindenütt vele hozakodtak elő: Karcsi ezért a rendszerént áldozta föl az életét. Ez volt mindig a főérv a szájukban. Hiába kapálóztam kézzel-lábbal, de ha engem nem érdekel a politika! Nem értek hozzá. Majd belejössz, mint kiskutyá az ugratásba. Nekünk ilyen emberekre van szükségünk, amilyen te vagy. Mondtak olyasmit is, hogy nem azért győztünk, hogy te visszamenj a Tiszára. Mért, hát eztán halászokra nem lesz szükség? Te többre vagy képes. Hogy ezt honnan vették, ma se tudom. Illetve tudom,

sejtem én azt. Elég az hozzá, hogy benyomták a pártiskolába. Végtelenül boldog voltam. Állandóan a kollégák jártak az eszemben, akiket otthon hagytam. Szabad emberek, fogják a halat, mind kifogják, mire én innen hazakeveredek. Szerencsére nem fogták ki mind. Hagytak nekem is. Mert amikor hazakerültem, visszaügyeskedtem magamat a halászok közé. Nem ezt a szerepet szánta nekem a vezetőség, mert jóformán még haza se értem, kineveztek a Kendergyárba igazgatónak. Meg se kérdezik, hogy elvállalom-e? Hát mit gondolsz, mént tanítottunk a közösség terhére? Ja, vagy úgy. Kérem a számlát. Egy év leforgása alatt tisztázni fogom. Látták, mennyire neki vagyok vadulva, higgadtabb hangon kezdtek velem beszélni. Ha neked nem kell az igazgatói szék, hát akkor mi kéne. Engedjete vissza a Tiszára, a halászok közé. Rendben van, visszamehetsz, megalakítod a halászszövetkezetet, és kinevezünk oda igazgatónak. Eddig igazgató nélkül halásztunk. Úgy van, mondták erre, de mostantól kezdve ott is rátérünk a tervgazdálkodásra. Sarokba voltam szorítva. Visszamentem a Tiszára, külön mese, hogy alakítottunk halászszövetkezetet; egy irodahelyiséget, telefont adtak, könyvelőt és pénztárost osztottak be mellém, igazgathattam volna kedvemre, de én nem igazgattam, hanem lejártam a kollégákkal a Tiszára halászni. Pártbüntetést akasztottak a nyakamba azon a jogcímen, hogy felelőtlenül viszonyulok a népvagyonhoz. A pártbüntetést még csak elviseltem volna valahogy, de az nagyon bántotta a csőrömet, hogy kiemelték a halászszövetkezetből és átirányították az öntödébe. Természetesen igazgatónak. Még hétszer vagy nyolcszor helyeztek egyik székéből a másikba, közben megtanultam vadászni, mert ezt végül is mindenki megtanulta, még a Galambos bácsi is, pedig látszott rajta, mennyire ellenére van az öregnek ez a sport, szögére is akasztotta azonnali a puskát, ahogy nyugdíjba vonult. Akkor én már kilógtam az összes községi struktúrákból, ha szóba is kerültem még valahol, már csak úgy, mint a mártír forradalmár öccse. Néha elővettek cégernek. Ha nem voltam éppen gáz alatt. Mert akkoriban már erősen iszogattam. Naponta bennem volt a két csepp. Ha lett volna elég a fejedben, emlegették a szesztestvérek, már rég miniszter lehetnél. Nekik hiába is magyaráztam volna, hogy nem a fejjel volt baj, hanem mással. Azzal, hogy ez a fej sohase hallgatott arra, amit a szív súgott neki. Ha meg is hallgatta, másképp csinálta. No, ez volt az én legnagyobb botlásom az életben.

Megállít egyszer az utcán Szabó Feri, véletlenül éppen megint

gáz alatt voltam. Hogy vagy, testvér? Vidáman, mondom neki. Csóválja a fejét. Épp tegnap beszélgettünk rólad, mondja. Köszönöm, hogy eszetekbe jutottam. Karon fog, vezet. Barátságosan nyúl a hónom alá, és bementünk a Centrálba. Megittunk egy feketét. Még jól is esett nekem, hogy a párttitkár mindenki szeme láttára leáll velem, velem, akit már teljesen leírtak mint javíthatatlan individualistát. Megjegyzem azonban, hogy Szabó Feri velem sose tartotta a távolságot, most mégis meglepett, hogy leáll velem az utcán, sőt behív a Centrálba egy feketére. Szeretnék veled egyszer komolyan beszélgetni, mondta. Lehet, kezdhetjük. Most nem, majd ha kialszod magad. Reggel frissen fogok ébredni, mondom neki. Jó, akkor gyere be hozzám. De begyere, várlak!

Ezzel váltunk el. Másnap bementem hozzá a kmitéba. Csakugyan frissen, kipihenve. Nem volt bennem egy csöpp szesz sem. Láttam, meg van velem elégedve. Mindent tudtunk egymásról, nem kellett a dolgokat előlről kezdeni. Feri tudta, hányszor voltam igazgató, megymás, azt is, hogy én azokat a posztokat mennyire szerettem. Vállaljam el, mondta, a Vadászlatot, vezessem, legyenek ott gondnok. Mégse tehetnek oda akárkit. Tudja, hogy nekem ilyen munka felelne meg a legjobban. Vállaljam el, ha kedvem van hozzá. Meg az ő kedvéért is.

Másnap már kint voltam. Később kiköltözött hozzám a feleségem is. A legjobb szakácsnő volt a környéken, meg még ma is az. Lemehetett volna már Belgrádba is szakácsnőnek, az egyik főfejeshez. De az én feleségemet keményebb fából faragták, mint engemet. Kereken megmondta, hogy neki itt élnek a szülei, rokonai, ismerősei, ő itt érzi jól magát és innen csak akkor megy el, ha viszik. Neki könnyű így beszélni, neki nincs egy mártírhalált halt bátyja, mint nekem; ha engem valami nemakarom dologról próbáltak meggyőzni, mindig szegény bátyámmal hozakodtak elő. Néha már jómagam is kétközben voltam: csakugyan, mit is szólna a bátyám, ha látná a szélhámoskodásaimat? De a jóistenit a világnak, fortyantam föl máskor, azért, mert a bátyám fölálldozta az életét ezért a rendszerért, én nem állhatem a saját életemet?!

Kint az Alkotóházban jól ment a sorom. Egy nagy szőlőskert, gyümölcsös, szép baromfiudvar meg egy fácántelep tartozott hozzá. A szőlőskertre meg a baromfiudvarra persze volt más ember. Az enyém csak maga a vadászlat volt, a pincéjével. Én voltam a kulcsár. A Szalutáló Ember. Ott mindenki aláztos volt hozzám. Ha kijöttek: Jóskám, van még abból a régi kisüstiből? Ha tetszett az

illető pofája, volt, ha nem tetszett, nem volt. Később bevezették a telefont. Fölhívtak bentről: Jóskám, délutánra egy csirkepörköltet hat személyre tudnátok? Persze hogy tudunk. De még milyen csirkepörkölt volt az. Gyöngytyúklevest nem kértek, mégis kaptak. A feleségem nagyon hamar rászoktatta őket a levesekre, húsokra, pitékre. Ha fejes érkezett hozzánk megtárgyalni a megtárgyalandókat, ebédre kihozták a vadászlakba. Bejáratosak voltak oda, persze, a vadászok is. Megszoktam, hogy ha jobb vendég érkezését vártuk, kiálltam a kapuba és szalutáltam neki. No, nem komolyan, inkább csak tréfából. Hogy a vendéget, rögtön, ahogy begördült vele a kocsi, jókedvre derítsem. Később már szalutáltam mindenkinnek, válogatás nélkül, mindenkinnek. Naponta három liter bort ittam meg, egy decivel se többet. Lent a pincében minden reggel kimértem magamnak a legjobb hordóból a három üveggel, s ahányszor lementem napjában a pincébe, egy decit mindig fölhajtottam. Soha részeg nem voltam, de józan se teljesen. Úgy a kettő között.

Fölungedni járt oda ki a vezetőség, meg kártyázni. Kirázni a farkukat. Csend ott csak akkor honolt, ha valamelyik a beszámolóját írta. Néha egy beszámoló megírása eltartott két hétig is. Már magam is megsokalltam. Befejezed már végre, Sanyikám? Nem apácázarda ez, hanem vadászlak. Kész lennék, de már harmadik napja keresek egy idézetet, elsül a fejem, mégse találom. És idézet nélkül nem lehet? Úgy beszélsz, Jóskám, mintha te sose írtál volna jelentést! Így beszélgettünk, és múltak a napok és az évek.

Egy napfényes októberi délelőtt Szabó Feri kanyarodik be a Vadászlak elé, de csak úgy porzik a kocsija kereke. Jóskám, tegyetek rendbe mindent, ragyogjon az ajtófélfá, mert délután belgrádi vendégek érkeznek, és név szerint sorolja, hogy kik. Legyen minden, kaja, pia. Vadászni jönnek. A vendégszobák is legyenek készenlétben, itt fognak aludni.

Húha. Melegem lett. Megfordult itt már török—tatár, de a legmagasabb vezetés valahogy eddig elkerült bennünket. Most aztán, Jóska, kösd föl a gatyaszárat. Elmagyarázok mindent az asszonynak. Ő egy csöppet se volt megilletődve. Akárhánynak hívják őket, ők is a szájukkal esznek, és a seggükkel szarnak. Így van, mondtam, de azért te csak mutasd meg nekik, mit tud egy magyarica, és főzél-túrós gombócot is.

Hát a gombóccal nem is lett semmi baj. A vendégek jókedvűek voltak, barátságosak. Én csak azt saccolgattam illő távolságból,

hogy a mieink mind olyanok voltak, mintha skatulyából húzták volna ki őket, a magas rangú vendégeken pedig mindenféle szedett-vedett gúnya. No, lám.

Másnap hajtóvadászat. Az olasz vadászokkal nem volt szokásom kimenni, de itt már én is ott akartam lenni, mégpedig a közeliükben. Nem mindennap nyílik alkalma ilyesmire az emberfiának. Lássak már én is egy igazi, magas szintű hajtóvadászatot. Azóta is bánom, hogy odamentem.

A hajtóvadászat szombati napra esett, a rákövetkező kedden hívatnak a komitétba. Ugyan mit akarhatnak? Tán csak nem követel el valami giksztet? Már bennem volt a délelőtti adag, azért fölültem a kis mopedomra, csak nem gyalogolok beig hét kilométert. Sose érnék be. A titkárnő különben is rám parancsolt: azonnal menjek! Jó, máris rohanok.

Már mind ott voltak, alkinek abban az időben szava volt a városban. Úgy ülnek mind, mint a hasfájósak. Szabó Feri fehér, mint a fal. Csak a Kalapos Kovácsnak villog a szeme. Ahogy beléptem az ajtón, épp a Postás Frici „fejtette ki a véleményét”.

Ez a Postás Frici is megéri a pénzét. Ahova betette a lábát, ott a levegő többé nem volt tiszta. Már rég ki kellett volna vágni, mint a taknyot. De nem lehet neki ártani, éppúgy, mint ahogy a Kalapos Kovácsnak se lehetett. Hihetetlen, hogy mindig bedőlnek neki az emberek. A nagy dumájuknak. Amikor megjelent a Pártlevél, Kalapos Kovács úgy viselkedett, mintha személyesen ő írta volna. Ha nem is ő írta, nálánál senki se tudta jobban és mélyebben megmagyarázni a Levél szellemét. Mondogatták, de senki se merte a szemébe mondani: azért érti ennyire a dolgát, mert a Levél szelleme pont a Kalapos Kovács-féléket vette célba. És most mégis ő a leghangosabb, a legokosabb. Ekkor jelent meg a színen Postás Frici, és kimondta a visszavonhatatlan szentenciát: a mi kommunánkba Kovács Róbert hozta el a Pártlevelet! Vagyis Kalapos Kovács. Attól kezdve lett Balog Frici Postás Frici. A Párt fogadtalan postása.

Most is épp ő tépdesi a száját. Nem tudom, miről van szó, de ha Postás Frici annyira mondja, régen rossz lehet vallalkinek. Ülök, és hallgatok. Hiába erőltetem meg az agyamat, nem tudom kihámozni, ki minek az oka. Csak nagysokára értem meg: a szombati hajtóvadászaton Szabó Feri főbenjáró bűnt követett el. Postás Frici füle hallatára állítólag odasúgta félhangosan Nagy Dénesnek, hogy vigyázz, mert még eltalálod azt a szőrös majmot. Ez a „szőrös ma-

jom” pedig az egyik magas rangú vendég volt. Nagy Dénes, a bútorgyár igazgatója „nem emlékszik”, hogy ilyesmit súgtak volna a fülébe. Postás Frici viszont ezt tisztán hallotta, mert abban a pillanatban, amikor Szabó Feri szájáról elhangzott a figyelmeztetés, közvetlenül ott állt mellette, sőt előtte, vele szemben állt; épp tüzet kért Szabó Feritől. Ha Nagy Dénes nem tud vagy nem akar erre visszaemlékezni, pedig csak három nappal ezelőtt hangzott el, nagyon jól emlékezhet rá a koronatanú, Pál Jóska, a vadászotthon gondnoka, aki szintén ott állt a „szőrös majom” elhangzása pillanatában Szabó Feri mellett. Pál Jóska még el is nevette magát a „szőrös majom” kifejezés hallatán.

Nem első eset, hogy Szabó Ferenc lekicsinylő vagy egyenesen sértő módon nyilatkozik egyes vezető beosztású elvtársokról, vagy gúnyos megjegyzést tesz olyan dolgokra, amelyekről a maroknyi ellenség merészkedik csak gúnyolódni. Továbbmenően: Szabó Ferenc érthetetlen és enyhén szólva különös álláspontra helyezkedett, amikor a sertésfarm helyett a keltetőállomás építését támogatta és ezáltal szembekerült úgyszólván az egész...

Mivel? Mivel került szembe? Nem tudtam odafigyelni. Pedig Postás Frici nem akart kifogyni a szóból. Mondta, csak mondta. Már föl is állt a helyéről, és úgy mondta. Éppúgy föl tudta magát hergelni, mint Kalapos Kovács. Tőle sok mindent eltanult.

Csak bámultam a pofájába: mit akar ez az ember? Allighogy abbahagyta, Kalapos Kovács állt föl. Rögtön tudtam, honnan fúj a szél. Ülve is elmondhatta volna ugyan a mondókáját, de ő mindig is állva beszélt; fölhevültségében mindig nőtt öt centit, vagy csak azt hitte magáról, hogy nagyokat mondvá ő maga is megnyúlik, az emberek fölé nő.

Pál József — hallom a nevemet újra. Nevetnek. Te, Jóska, alszol? Vagy megint gáz alatt vagy? El kellett volna mondanom nekem, mint „koronatanúnak”, mit hallottam Szabó Feri szájából a szombati hajtóvadászaton. Semmit. Én ott se voltam. Kitér a röhög. Mert a hajtóvadászaton, a jelenlevők közül mindenki csakugyan ott volt, jómagam is, persze. De én úgy értettem, hogy annál a „jelenetnél” nem voltam ott. Mint ahogy ilyen jelenetre nem is emlékeztem.

Bizottságot alakítottak. Ez a bizottság engemet is kihallgatott, nem is egyszer. Hát mit mondjak. Annyit rángattak, Kalapos Kovács annyit gyomrozott, hogy végül rájuk hagytam: hallottam, ott voltam, amikor Szabó Feri azt mondta.

Leváltották. Visszament dolgozni a bútorgyárba. Találkozok vele egyszer az utcán, már nem tudtam kikerülni, ott áll előttem. Hogy vagyok? Megvagyok. És te, Feri? Sose jobban. Állunk egymással szemben, nézünk egymás szemébe, Feri mosolyog, az én torokomat pedig szorítja a csomó. Ne haragudj rám, nyögöm ki. Ugyan, Józsi, nevet Szabó Feri, még hálás is kéne hogy legyenek nektek, neked is, hogy ellenem vallottál. Legalább újra megtaláltam a helyemet. Dolgozok, és nyugodtak az álmaim. Sose búsulj, testvér, és váltómésen üt, barátságosan. Örülök, hogy onnan megszabadultam. Hogy megszabadítottál, mondja megint nevetve. Lehajtottam a fejemet. Nézd, Feri, makogtam, te nagyon jól tudod, hogy én ott csak egy kicsi porszem voltam. Gyere, fogta meg a karomat, ígyünk meg inkább valamit. Épp ott álltunk megint a Centrál előtt.

Elmúlt néhány esztendő. Fölszámolták az Alkotóházat, illetve visszaadták azoknak, akiké volt is, a vadászoknak. Visszaköltöztünk a városba. Közben Kalapos Kovács, akiből Szabó Feri leváltása után párttitkárt csináltak, nagyon megütötte a bokáját: árvízkölcson't vett föl, pedig ahhoz semmitelen semmi joga nem volt. Azt hitte már, hogy neki senki se árthat. Nem is ártott neki senki, ő kereste a bajt, magamagának. Hallom ám egyszer, hogy Szabó Feri újra párttitkár. Nocsak. Szóval mégiscsak elfogadta. Engedte, hogy párttitkárt csináljanak belőle másodszer is. Nem tudom, mit mondana most, ha megint összetalálkoznánk az utcán? Észrevenne-e? Szóba állna-e egyáltalán velem? Velem, aki csak egy porszem vagyok, egy kicsi porszem ebben a felbolydult világban.